

Суржик і культура мовлення

«Як парость виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде...»

М.Рильський

Суржик як він є

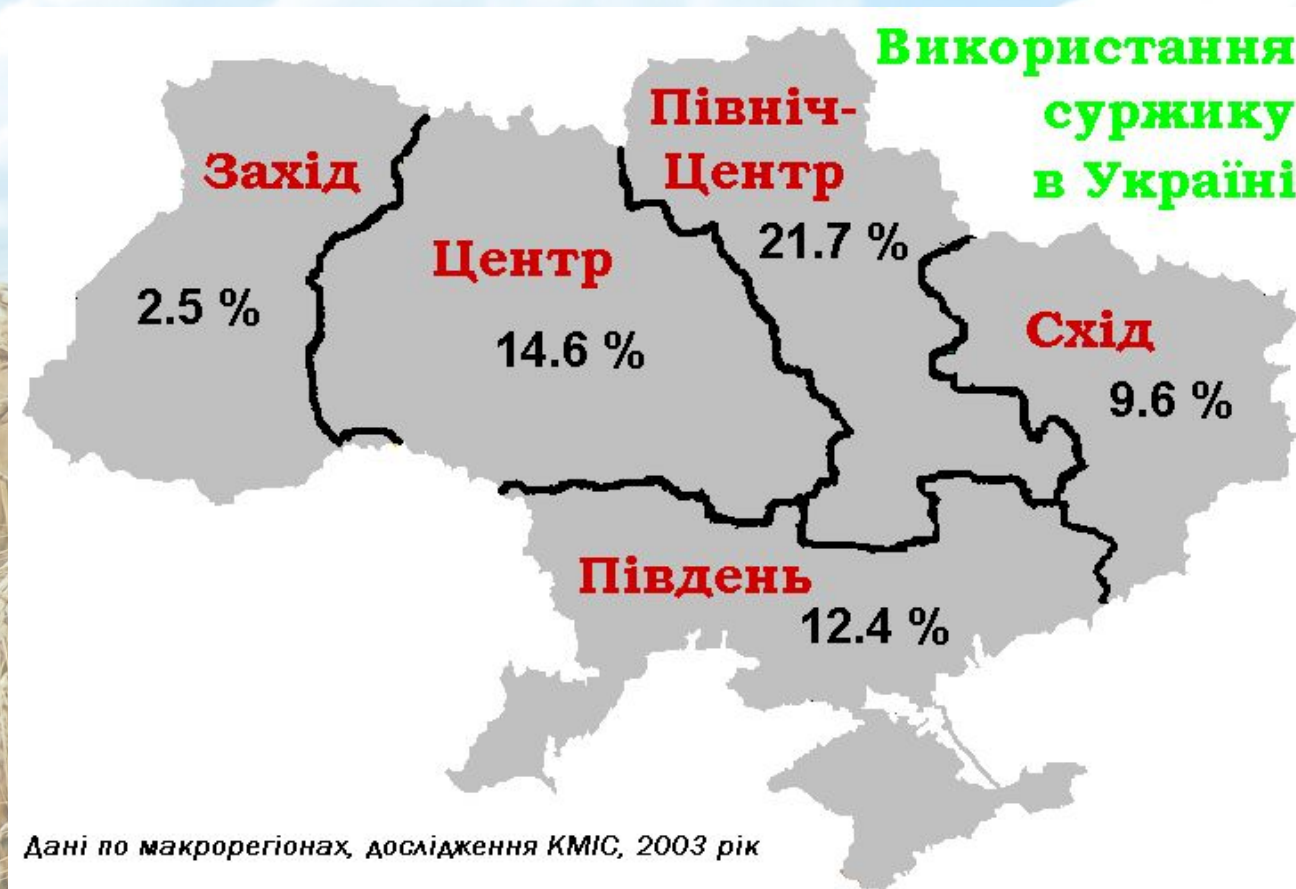

- Суржиком здавна в Україні називали мішанину зерна – жита, пшениці, ячменю, вівса, а також борошно з такого зерна (тобто не першосортне зерно та низького сорту борошно). Сьогодні – це елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без дотримання норм літературної мови. Інші назви: *арго, жаргон, креол, лінгва франка.*

“Суржикомовні” регіони

- За даними досліджень Київського міжнародного інституту соціології, у 2003 році "суржикомовність" серед дорослого населення України становила від 2,5 % у Західних областях і до 21,7% у Північно-Центральних областях.
- Загалом українській мові в Україні віддають перевагу 43,6 % респондентів (показник цей різко коливається від 91,6 % у західному регіоні й 78,0 % у центрально-західному до 14,6% – у східному й 11,3 % –

Деякі характерні прояви

суржику

- 1. Вживання русизмів замість українських слів: *да* (навіть), *да* (так), *не* (ні), *не нада* (не потрібно), *еле* (ледве), *щас/січас* (зараз), *всегда* (завжди), *чуть-чуть* (трішки), *конешно* (звичайно, звісно), *наверно* (мабуть), *напрімер* (наприклад), *допустім* (припустимо), *между* (між), *вместо* (замість), *вроде/будто* (наче, начебто), *іменно* (саме), *рядом* (поруч), *язик* (мова)
- 2. «Українізовані» форми російських дієслів
- Уїхав (поїхав), уволився (звільнився), дівся (подівся), поняв (зрозумів), получав (отримував), щитав ("вважав" або "рахував" залежно від контексту), отдав (віддав), включив (ввімкнув)

Люди поділяються на три типи

Привіт.
Я люблю
українську
мову!

Я
предпочитаю
русский
язык.

мени нравиться
руський язык.
вин очинь
красывый!

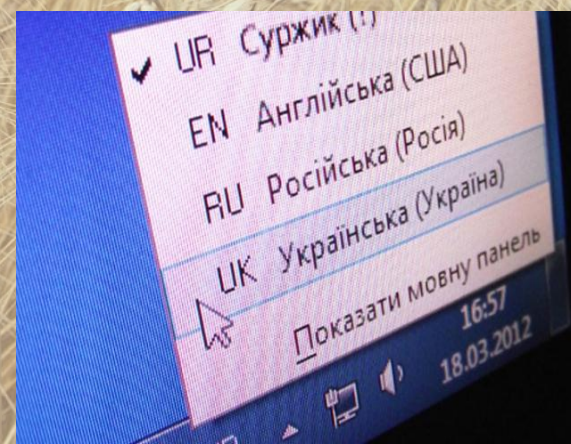

- 3. Утворення найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників за зразком російської мови
- *Самий головний* (найголовніший), *саме важне* (найважливіше)
- 4. Утворення від українських дієслів активних дієприкметників за російським зразком
- *Відробивший, прийшовший, зробивший* (в українській мові ця граматична форма відсутня)
- 5. Слова і вирази, кальковані з російської
- *Міроприємство, прийняти міри, прийняти участь, до цих пір, так як, бувший у користуванні, на протязі*

НІМОЖНА ТАК ПРОСТА

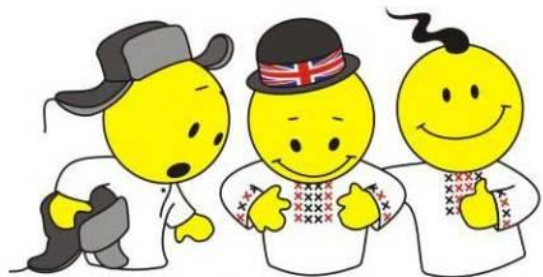
УЗЯТЬ І ВІВЧИТЬ УКРАЇНСЬКІЙ ЯЗІК

- 6. Порушення дієслівного з'ясування
- Вживання прийменників за російським зразком — *по вулицям* замість *вулицями*, на російській мові замість *російською мовою*;

**УКРАЇНСЬКОЮ
ПРИКОЛЬНІШЕ!**

- 7. У вимові — редукація ненаголошених голосних, оглушення дзвінких приголосних, заміна «дж» і «дз» на «ж» і «з», також відсутність чергування «к/ц», зсув наголосу за російським зразком відсутність чергування «о/і» або «е/і»
- *Када, розгаварювать, росписуваться, звонять, нахожуся, жінке, в восьмирічкі, говорять; корова/коров, голова/голов замість корів, голів;*

Використання суржику в художній мові

- Стилістичний засіб типізації та індивідуалізації персонажів, створення комічного, іронічного ефекту.
- Макаронічна мова використовувалися у творах Г. Квітки-Основ'яненка, М. Старицького, Остапа Вишні, С. Олійника, О. Черногуза, П. Глазового, Б. Жолдака, Л. Подерев'янського, І. Карпи та ін.
- У двомовному дуеті популярних естрадних гумористів Тарапуньки і Штепселя, Штепсель у більшості ситуацій грав допоміжну роль подавача цілком банальних реплік «міською» російською мовою, на які Тарапунька мав відповідати дотепним «народним» суржиком.

Мовні бур'яни у ЗМІ

- Було б дуже добре, аби засоби масової інформації: телебачення, радіо, преса, Інтернет були взірцем для наслідування для всіх, хто хоче говорити українською правильно. Але, на жаль, сьогодні ЗМІ не можуть похвалитись бездоганним володінням державною мовою. І ми чуємо, читаємо: "Скількома язиками володієш ти", "Запрошуємо на роботу. Висока заробітня платня та гнучкий графік робот", "Закон перетерпів багато змін", "Будівництво плотини", "Ігорний бізнес", "Гладке гоління", "Захід намічено", "Біжучий рядок", "Бувший президент", "Нова мебель", "Розіграш щонеділі у понеділок і п'ятницю" тощо.

ЗАВЖДИ САМІ НИЗЬКІ ЦІНИ
Завжди.
 8000 ВИДІВ
 САНТЕХНІКА · МОЗАІКА · КЕРАМОГРАНІТ
 САЛОН КЕРАМІЧНОЇ ПЛИТКИ
 вул.ХАРКІВСЬКА,107
 ТЕЛ.651-007

Грибний бульйон
 ДОДАЙ ІЗЮМЦІНКУ

ВСЕ ПО ДЕРЕВИНІ
 Вагонка, блок-хаус,
 налічник, євро-плінтус,
 полова дошка, рейка,
 вуд-хаус, фальш-брус.

Друкуємо на:

- футболках
- кружках
- блокнотах
- сумках
- пивних бокалах
- пазлах
- годинниках
- Відкритках ✓
- дипломах
- брелках
- килимках для мишок
- керамічній плитці
- дзеркальцях
- косметичках
- камнях ✓
- кристалах
- листівках ✓

adlog.tv ІНТЕР
 JACOBS MONARCH.
 Аромоксамит, що зближує

ПЕРВОБУТНИЙ
 НА ОСНОВІ РЕАЛЬНИХ ФАКТІВ
 ДИВІТЬСЯ У КІНОТЕАТРАХ

3 7 жовтня отримай Гід по **Германії**
 разом із журналом
Корреспондент
 Корреспондент · Європа на колесах
 Германия

МОДНІ ШПАПЕРИ ТА
ОБОЇ

Як почати говорити правильно українською?

ЙО

вона модна...
твоя мова

ЬО

вона м'яка...
твоя мова

ї

вона унікальна...
твоя мова

1. Побільше спілкуйтесь українською;
2. Читайте українські статті, газети, журнали;
3. Переглядайте україномовні фільми;
4. Слухайте українську музику;
5. Користуйтеся українським програмним забезпечення;
6. Корисними є також дописи в українських форумах та Вікіпедії, спілкування в різних українських гуртках та групах.

Навіщо мовні бур'яни?

- Сьогодні слово “суржик” почали вживати і в широкому розумінні – як назву zdegradovanogo, ubogo duchovnoho svitu lyudyny, її відірваності від рідного, як назву для мішанини залишків давнього, батьківського, з тим чужим, що нівечить особистість, національно-мовну свідомість.

БАБИЦЕ-СУРЖИЦЕ
ВКРАЛА СЛОВО РІДЕНЬКЕ

А ВИ ЛЮДИ ДОБРІ,
ВІЗЬМІТЬ ЙОГО НА УСТОНЬКА
І ПОВЕРНІТЬ **МОВІ-МАТЕРІ**

Навіщо мовні бур'яни?

- Виховувати в собі повагу до мови, якою спілкуємося - це, передовсім, шанувати себе, виявляти повагу до народу, його історії, культури. Адже мова, як і українська народна музика - своєрідний генетичний код нації, а не лише засіб спілкування.
- Спілкуватись суржиком – це однаково, що їсти суп з концентрату. Звичайно, і ним можна втамувати голод, але від якісної і здорової їжі користі організму значно більше.
- Тож, будьте гурманами! І нехай вам смакують українські слова!

Список використаних джерел

- К. В. Ленець. Суржик. Українська мова: Енциклопедія. — Київ, 2000, с. 616.
- Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення. — Київ, 1965.
- В. В. Німчук. Проблеми українського правопису в ХХ ст.
- Лариса Масенко. Суржик як соціолінгвістичний феномен. «І» №35, 2004.
- Вахтин Н., Жиронкина О., Лисковец І., Романова Е. Новые языки новых государств: явления на стыке близкородственных языков на постсоветском пространстве. Отчёт ЕУСПб, 2003
- <http://dzherela.com.ua/ua/articles/ukrlanguage/>

Дякую за увагу!

«...Збирайте, як розумний садівник,
Достиглий овоч у Грінченка й Даля,
Не майте гніву до моїх порад
І не лінуйтеся доглядати свій сад»
М.Рильський